

دکتر حسن بلخاری	بخش سوم و پایانی	نسبت سنت و صنعت در قرآن و عرفان
<p>در بخش پیش بنا به ترافق علم اجمالي که این نکته یکی از موارد اختلاف صدرا و اوست. صدرا به علم اجمالي خداوند در عین کشف تفصيلي اعتقاد دارد.</p> <p>حکيم و فصل الخطاب کسی است که تفصيل را در عین اجمال از حیث علم الیقین، عین الیقین و حق الیقین کشف نماید (همان، ۴۵۶). فلاسفه مصادق فصل الخطاب نیستند چون تفصيل در اجمال را نمی شناسند. آنانی که دارای قدرت فصل الخطاب هستند، محققون صاحب تکفی که با نگریستن به اراده باتفاق او</p>	<p>پیامدهای فتح مکه</p> <p>۱- فتح مکه مهمترین نقطه عطف تاریخ اسلام در دوران پیامبر اکرم (ص) است. برغم جنگهای متعدد سالهای اولیه، مکه بدون خوبی خود را پاسداری بودند که جهت حمایت پیامبر، حضرت را همراهی می کردند؛ اما گویا او بود که تمامی تورکندها را دید و شناخت و همگان از اطلاع او نسبت به سوءقصد کندها، آگاه شدند.</p> <p>نمونه دیگر که حاکی از احتقام مدینه آن ایام بود، لشکرکشی قبیله‌ای و عشیره‌ای و بعضًا منطقه‌ای بود. این که مکانی چون مکه با همه اهمیت و سواقدش، بدون خوبی خود را فروشکستن فضای ملتهب و سکنی بود که شهر را فرا گرفته بود. جنگی بود که گویی بیشتر شرور و بذخواه اما قبائل انکار نیست که بخششی از دلالات اقدام دلائل داخلی داشت. صحنه این جنگ در دورتین منطقه‌ی قرار گروه دوم به جهت رقابت با گروه نخست بود. اوضاع داخلی عیقاً تحت تاثیر رقابت‌ها و لجاجت‌های عشیره‌ای بود.</p> <p>مکه باید بیش از هفت‌صد کیلومتر راه طی می‌شد و آن‌هم در اوج طائف است؛ اما اوضاع به گونه‌ای بود که سقوط آن مقدمه‌ای شد. دیگری از حبسه و نقاط دیگر به آنه پیوستند، خود مشکل دیگری بود. این مدیریت سنجیده و بهروز پیامبر (ص) بود که این‌هم را کوتاه، یعنی در طی دو یا سه سال.</p> <p>پس از این حادثه بود که سران و نماینده‌گان قبائل مختلف جهت پذیرش اسلام به مدینه آمدند که در تاریخ به عنوان «عام الوفود» شهرت</p>	<p>حضرت و مسلمانان گرفته تا بفرار و ختن آتش عصیت بین مهاجران و انصار و تا شویق مکیان و یهودیان به جنگ با مسلمانان!</p> <p>از «یهوب» تا «مدینه»</p> <p>۲- قبائل کوچک دیگر نیز در این میان سمهی داشتند. یکی از شاخه‌های بنی عوف به هنگام ورود پیامبر (ص) به مدینه، «مسجد ضرار» را ساختند. مدت‌ها بعد شاخه‌ای از همین بنی عوف «مسجد قبا» را ساختند. گروه اول مسلمانانی پاکبخته بودند و گروه دوم منافقانی بی نهادند. گروه اول مسلمانانی پاکبخته بودند و گروه دوم منافقانی و سکنی بود که شهر را فرا گرفته بود. جنگی بود که گویی بیشتر شرور و بذخواه اما قبائل انکار نیست که بخششی از دلالات اقدام دلائل داخلی داشت. صحنه این جنگ در دورتین منطقه‌ی قرار گروه دوم به جهت رقابت با گروه نخست بود. اوضاع داخلی عیقاً تحت تاثیر رقابت‌ها و لجاجت‌های عشیره‌ای بود.</p> <p>مکه باید بیش از هفت‌صد کیلومتر راه طی می‌شد و آن‌هم در اوج طائف است؛ اما اوضاع به گونه‌ای بود که سقوط آن مقدمه‌ای شد. دیگری از حبسه و نقاط دیگر به آنه پیوستند، خود مشکل دیگری بود. این مدیریت سنجیده و بهروز پیامبر (ص) بود که این‌هم را کوتاه، یعنی در طی دو یا سه سال.</p> <p>پس از این حادثه بود که سران و نماینده‌گان قبائل مختلف جهت پذیرش اسلام به مدینه آمدند که در</p>
<p>به امر الهی تکون می‌پایند، علم تفصيلي دارد (نه علم اجمالي که این نکته یکی از موارد اختلاف صدرا و اوست. صدرا به علم اجمالي خداوند در عین کشف تفصيلي اعتقاد دارد.)</p> <p>حکيم و فصل الخطاب کسی است که تفصيل را در عین اجمال از حیث علم الیقین، عین الیقین و حق الیقین کشف نماید (همان، ۴۵۶). فلاسفه مصادق فصل الخطاب نیستند چون تفصيل در اجمال را نمی شناسند. آنانی که دارای قدرت فصل الخطاب هستند، محققون صاحب تکفی که با نگریستن به اراده باتفاق او</p>	<p>پیامدهای فتح مکه</p> <p>۱- فتح مکه مهمترین نقطه عطف تاریخ اسلام در دوران پیامبر اکرم (ص) است. برغم جنگهای متعدد سالهای اولیه، مکه بدون خوبی خود را پاسداری بودند که جهت حمایت پیامبر، حضرت را همراهی می کردند؛ اما گویا او بود که تمامی تورکندها را دید و شناخت و همگان از اطلاع او نسبت به سوءقصد کندها، آگاه شدند.</p> <p>نمونه دیگر که حاکی از احتقام مدینه آن ایام بود، لشکرکشی قبیله‌ای و عشیره‌ای و بعضًا منطقه‌ای بود. این که مکانی چون مکه با همه اهمیت و سواقدش، بدون خوبی خود را فروشکستن فضای ملتهب و سکنی بود که شهر را فرا گرفته بود. جنگی بود که گویی بیشتر شرور و بذخواه اما قبائل انکار نیست که بخششی از دلالات اقدام دلائل داخلی داشت. صحنه این جنگ در دورتین منطقه‌ی قرار گروه دوم به جهت رقابت با گروه نخست بود. اوضاع داخلی عیقاً تحت تاثیر رقابت‌ها و لجاجت‌های عشیره‌ای بود.</p> <p>مکه باید بیش از هفت‌صد کیلومتر راه طی می‌شد و آن‌هم در اوج طائف است؛ اما اوضاع به گونه‌ای بود که سقوط آن مقدمه‌ای شد. دیگری از حبسه و نقاط دیگر به آنه پیوستند، خود مشکل دیگری بود. این مدیریت سنجیده و بهروز پیامبر (ص) بود که این‌هم را کوتاه، یعنی در طی دو یا سه سال.</p> <p>پس از این حادثه بود که سران و نماینده‌گان قبائل مختلف جهت پذیرش اسلام به مدینه آمدند که در</p>	

عدیر: زمینه‌های اجتماعی

10

Digitized by srujanika@gmail.com

* پس از فتح مکه، برای نخستین بار شبهجزیره به یک واحد سیاسی - دینی بزرگ با مرکزیت مدینه تبدیل شد. بسیاری از بزرگان مکه که پیشتر در رأس مخالفان بودند، به مدینه رفتند و با توجیه اینکه از قوم پیامبر، در پی کسب قدرت برآمدند. خلافی اموی و عباسی مشروعیت خود را از نسبتی که با پیامبر^(ع) داشتند، می‌گرفتند.

* پس از فتح مکه، برای نخستین بار شبهجزیره به یک واحد سیاسی - دینی بزرگ با مرکزیت مدینه تبدیل شد. بسیاری از بزرگان مکه که پیشتر در رأس مخالفان بودند، به مدینه رفتند و با توجیه اینکه از قوم پیامبر، در پی کسب قدرت برآمدند. خلافی اموی و عباسی مشروعیت خود را از نسبتی که با پیامبر^(ع) داشتند، می‌گرفتند.

داست و ادامه یافتد که بروزش را بهوضوح در ماجراهای سقیفه شاهد هستیم. ترس انصار در آن روز این بود که قدرت را مهاجران ناشی از صحراوی بودن مسیر و فقادان آب و علوغه برای اسپها و چهارپایان و دور بودن راه، کسی بدان رغبت نمی‌کرد؛ مضافاً که در منزوع سازند که تا حدودی نیز چنین شد و آنها عملابه حاشیه رفتند و سهمی از قدرت نیافتند.

اعتقادی مانع از انجام هر آن کاری می‌شود که دیگر حضور یهودیان و پیامدهایش با توجه به موقعیت ممتازی که در نزد شیعیان و بلکه اعراب داشتند، خود داستان دیگری است که قبائل عموماً عرب یا سرپریان و آرامی شمال عربستان نیز که تعلق خاطری به رومیان داشتند، چندان مایل به جنگ و بیش وجود ندارد.

* قدرت با منشأ دینی، ویژگی‌ها و آسیب‌پذیری‌های خاصی دارد و نمی‌تواند در برابر خواسته‌های توده مؤمنان بایستد و آنها را نادیده بینگارد؛ ضمن اینکه اصول و معیارهای رفتند و سهمی از قدرت نیافتند.

اعتقادی مانع از انجام هر آن کاری می‌شود که دیگر حضور یهودیان و پیامدهایش با توجه به موقعیت ممتازی که در نزد شیعیان و بلکه اعراب داشتند، خود داستان دیگری است که به زبان ساده از دیدگاه این عربی، حق عین مطلق علم است و تحقق این علم در ظهور عالم صورت می‌پندد؛ از همین رو، علم صنعت الهی قلمداد می‌شود، زیرا صنعت امری است که علم در ساختارش ظهر می‌پابد. این دقیقاً همان مفهومی است که در تبیین «مبانی فلسفی هر» از آن سخن از امر [خداست] نهادیم؛ پس آن را پیروی کن و از همه‌ی کسانی که نمی‌دانند، پیروی مکن»

حق به واسطه صنعت در عالم ظاهر شده را ظاهراً کاری [که مقرر شده است] فرود آیند [قدرت، ۴] و می‌دارد؛ بنابراین از دید او عالم صنعت الهی است، زیرا همچنان که علم یک بافتند در مصنوعش ظاهر پروردگارت نازل نمی‌شون (مریم، ۶۴) ذلك أمر الله أئلوله إيليك... این است فرمان خدا که بر شما فرود آورده است (طلاق، ۵).

نکته نهایی این که نسبتی ذاتی میان این امر و شریعت یا سنت وجود دارد. تصریح بر این نسبت در آیه ذیل بسیار روشنگر است: «تم جعلناک علی شریعة من الامر فاتتها و لا تتبع أنفوه الذين لا يعلمون: سپس تو را در طریقه آینی [که ناشی] از امر [خداست] نهادیم؛ پس آن را پیروی کن و از همه‌ی کسانی که نمی‌دانند، پیروی مکن» (جاثی، ۱۸). خلاصه اینکه سنت در قرآن، همان حقیقت امر الهی است که تمام هستی را در بر

می‌باید انسجام و وحدت کلیسا به هر قیمت حفظ شود. و چون چنین است، رهبر دینی می‌باید با احتیاط و ملاحظه فراوان، گام بردارد.

مؤمنان مختلف!

۹- مونه دیگر ماجراه تذکرات آیت‌الله بروجردی است.

معروف چنین است که ایشان در سالهای نخستین مرجعیت در قم، مسئولان هیات‌های عزاداری را می‌خواهند و تذکر می‌دهند که به هنگام انجام مراسم و استفاده از آلات مختلف، حدوش شرعاً رعایت شود. گویا آنان پاسخ می‌دهند: «در ایام سال تابع نظرات شما هستیم و در ایام محرم خود می‌دانیم چه باید کنیم!» در نخستین ماه رمضانی که امام علی^(۱) به کوفه رفتند، مردم در مسجد مشغول اقامه نماز مستحبی تراویح به جماعت بودند که امام نهی فرمود، اما با عکس العمل آنان مواجه شد و مصلحت در عدم پیگیری موضوع بود. این نمونه‌ها فراوان است و چنان‌که گفتیم، ریشه در همان نکته‌ای دارد که یادآور شدیم.

شد و پیامبر اکرم^(۲) اینجا بود که جمله معروف خود را در مورد امام بیان فرمود: «سبت تو به من، همچون نسبت هارون است به موسی». و این خود اشاره‌ای غیرمستقیم به خلافت و وصایت بلافضلی امام بود.

این مجموعه حاکی از وضعیت عمیقاً نازارم و متراکم مدینه است که گویا پیوسته از درون نا‌آرامتر می‌شد؛ شهری که به ناگهان و عملانیز چنین کرد: به مکه رفت و آنرا به جنگ تشویق کرد؛ و قبائل مختلف کوچکتری بود و به عکس مکه که شهری بود شروت و مکنت و اهمیت و موقعیت یافته بود و کسان و گروه‌ها در غزوه احمد حضور یافت؛ پس از فتح مکه، به طائف رفت که هنوز مسلمان نشده بودند، و پس از پذیرش اسلام طائفان، به رم گریخت؛ و از آنجا به دوستانش پیام داد که مسجد ضرار را بر جمعیت نسبی کم بود. شهری بود با زیرینی اقتصادی و معیشتی ناگزیر بود این همه را تحمل و در نهایت مدیریت کند. گویی قادرت حضرت در سطح گسترش یافت، اما نفوذش را در عمق به تدریج از دست می‌داد و امین‌نها. این امر تا حدودی مرتبط است با این مدینه می‌ایم و پیامبر را خارج می‌کنیم!» مخالفت با پیامبر، آن‌م در برخلاف عموم قبائل جزیره‌العرب در سرزمین خود ساکن بودند. آسیب‌پذیری‌های خاص خود را دارد و نمی‌تواند در برابر ذوق و چنین نبود که زد خودرها به دلیل حرکت دائمی قبائل عمق صحرا مک، به مدینه می‌رفتند. بدین ترتیب مدینه به ناگهان ثروتمند شد و به نام ابو عامر از بزرگان قبیله اوس. او تا حدودی با سیاست و رهبانی مسیحی آشنا بود و لذا به «ابو عامر راهب» شهرت داشت. او هیچ‌گاه پیامبر را پذیرفت و صریحاً به حضرت گفت: «در کنار را در گرگون ساخت و بر پیچیدگی هایش افزود.

مشکلات مدینه

۳- مدینه محل سکونت دو قبیله بزرگ «اوسم» و «خرجز» و قبائل مختلف کوچکتری بود و به عکس مکه که شهری بود در غزوه احمد حضور یافت؛ پس از فتح مکه، به طائف رفت که هنوز مسلمان نشده بودند، و پس از پذیرش اسلام طائفان، به رم گریخت؛ و از آنجا به دوستانش پیام داد که مسجد ضرار را بر جمعیت نسبی کم بود. شهری بود با زیرینی اقتصادی و معیشتی ناگزیر بود این همه را تحمل و در نهایت مدیریت کند. گویی قادرت حضرت در سطح گسترش یافت، اما نفوذش را در عمق به تدریج از دست می‌داد و امین‌نها. این امر تا حدودی مرتبط است با این مدینه می‌ایم و پیامبر را خارج می‌کنیم!» مخالفت با پیامبر، آن‌م در برخلاف عموم قبائل جزیره‌العرب در سرزمین خود ساکن بودند. آسیب‌پذیری‌های خاص خود را دارد و نمی‌تواند در برابر ذوق و چنین نبود که زد خودرها به دلیل حرکت دائمی قبائل عمق صحرا

نظر او، علم صنعت در عالم، پایین ترین مراتب را می‌کشد و سبب نفوذ اراده الهی در عالم می‌شود. فرض بر این است این تفیید از طریق «صنعت» به واسطه صنعت در عالم ظهر یافته. این عربی این مفهوم از صنعت را جاودان او در عالم است تکرار می‌کند و ضمن اشاره به این حقیقت مفهوم هر جزئی از عالم، آیتی از آیات الهی و تأمل قرار مستند به وجود الهی است، تحقیر هیچ شیئی در اسلامی محسوب می‌شود، در باب ۳۷۳ فتوحات مکیه سخنی بس نفر در این باب دارد: «الصنوع ظهر الحق فی العالم»، ادامه کلام شرح این معنا و تبیین نسبت میان سنت و صنعت در عرفان است.

تبیین نسبت میان سنت و صنعت در عرفان

تبیین نسبت میان سنت و صنعت در عرفان اسلامی این عربی در باب ۳۷۳ فتوحات مکیه مبحث اسلامی دارد، لذت از تأثیرات شیوه

به هر حال پیامبر اکرم (ص) در مدينه به اوضاع و احوالی مواجه بود که توضیحش گذشت. مجبور بود انسجام جامعه را حفظ کند و بسیاری از برخوردها و بدرفتاری‌ها را نادیده انگارد و در عین حال آنها را مدیریت کند. نمونه‌های فراوانی از این نوع مدیریت را می‌توان به دست داد. پس از جنگ حنین، مسلمانان به سوی طائف رفتند. طائف گویا تنها منطقه‌ای در شیه‌جزیره بود که حصاری محکم داشت. علی‌رغم تلاش فراوان جنگاوران، طائف سقوط نکرد و لذا محاصره آن را رها کرده و به مدينه بازگشتند. ملتی بعد برگان طائف خود به حضور پیامبر آمدند و اسلام را پذیرفتند. حال مسئله شکستن بت آنها یعنی «بت لات» بود و اینکه چه کسی می‌باید آن را انجام دهد.

۸- نگارنده پاپ موجود، آقای فرانسیس را به خوبی می‌شناسد و تفاوت‌هایش را حاصل با دو پاپ قبلی، بنديکت شانزدهم و ژان پل دوم می‌داند، چه به لحاظ اعتقادی و دیدگاهش در مورد قوانین و حقوق کلیساي، و چه به لحاظ سياسی و رفتاري، و چه به لحاظ مدیریتش در مورد کلیساي جهانی کاتولیک و مرکزیت و ایتیکان. او ادامه دارد

سلیقه و گرایش‌های آخر زندگانی پیامبر (ص).

نکته دوم این که اصول و معیارهای اعتقادی مانع از انجام هر آن کاری می‌شود که دیگر قادرمندان انجام می‌دهند. این مشکلات در آنجا که قدرت منشاً ظاهری و ترور قرار داشت؛ اما این بار موضوع به گونه شکست، بدان سوی روند.

با دعوت بزرگان این دو قبیله، پیامبر (ص) به مدينه هجرت کرد بدین مظور که به برکت حضور ایشان این جنگ بی سرانجام بایان داشتند و بدون شک کسان دیگری هم در پشت ماجرا بودند که حمایتشان می‌کردند. هدف ترور پیامبر و گرفتن قدرت بودا سمله صرافت‌گیری شخصی نبود، ترور و سیله‌ای بود برای نیل به قدرت.

۹- فضای مذهب شهر هوادارنش بود که قرار بود ریاست مدينه را به عهده بگیرد، اما با آمدن پیامبر (ص)، ریاست او به فراموشی سپرده شد و این برای او و هماندیشانش غیر قابل پذیرش بود و لذتاً تا به هنگام مرگ در سال ۶۳ می‌گذری، از هیچ توطئه‌ای علیه پیامبر فروگذار نکرد؛ از انتقاد به همین علت بود که ماجراجویان آماده بودند جهت نیل به قدرت

موردی باشد. قبائل کوچک دیگر هر یک متناسب با شرط، در نمونه دیگر توطئه قتل حضرت است در بازگشت از «جنگ تیوک». پیامبر (ص) از ابتدای رسالت، چه در مکه چه مدينه، پیوسته در معرض سوء‌قصد و ترور قرار داشت؛ اما این بار موضوع به گونه وجود ندارد. لازم است در این باره بیشتر صحبت شود و این که ایدان دیگر هم نشمول چنین جریانی هستند.

چند مثال معاصر

۱۰- نگارنده پاپ موجود، آقای فرانسیس را به خوبی می‌شناسد

۱۱- این جریان به خوبی اوضاع مدينه را در آن ایام توضیح می‌دهد. این مدينه ثروتمند شده و موقعیت یافته بود که جاذبه داشت.

۱۲- هم‌اندیشانش غیر قابل پذیرش بود و لذتاً تا به هنگام مرگ در سال ۶۳ می‌گذری، از هیچ توطئه‌ای علیه پیامبر فروگذار نکرد؛ از انتقاد به

<p>۱۲- در این آگهی هیچ گونه تعهدی برای مزایده گزار ایجاد نخواهد شد.</p> <p>۱۳- آخرین مهلت دریافت استناد مزایده پایان وقت اداری روز دوشنبه</p> <p>۱۴- سپرده تضمین شرکت در مزایده مبلغ ۱۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال (یک میلیارد ریال) تعیین می گردد.</p> <p>۱۵- شرکت کشت و صنعت و دامپروری پگاه فارس</p>	<p>۱۶- تلقن تمام جهت اخذ استناد ۹۱۴۴۵۲۴۶۸ (بازگانی) ۹۱۸۱۳۰۶۵۲: مهدی محمدی</p> <p>۱۷- شرکت دامپروری و کشاورزی شیرودام دشت گل کردستان (سهامی خاص)</p> <p>۱۸- هیأت مدیر هشترک توپیدی و صنعتی در خشان تهران (سهامی عام)</p>
<p>۱۶- تلقن تمام جهت سوالات فنی: ۹۱۸۱۳۰۶۵۲: مهدی محمدی</p>	<p>۱۹- تلقن تمام جهت اخذ استناد ۹۱۴۴۵۲۴۶۸ (بازگانی) ۹۱۸۱۳۰۶۵۲: مهدی محمدی</p>
<p>۲۰- شرکت دامپروری و کشاورزی شیرودام دشت گل کردستان (سهامی خاص)</p>	<p>۲۱- شرکت دامپروری و کشاورزی شیرودام دشت گل کردستان (سهامی خاص)</p>
<p>۲۲- هیأت مدیر هشترک توپیدی و صنعتی در خشان تهران (سهامی عام)</p>	<p>۲۳- هیأت مدیر هشترک توپیدی و صنعتی در خشان تهران (سهامی عام)</p>